

Пащенко В.І.,
к.політ.н., доцент, доцент кафедри
міжнародних відносин і політичного менеджменту
Пухтаєвич К.Р.,
здобувачка 3 курсу, групи ПО-2
Державного університету «Житомирська політехніка»

ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС ЯК КАТЕГОРІЯ ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Предметом політології у виборчому процесі є політичний процес, виборча система, різні форми політичної участі і представництва, політична організація і конфлікти, самі вибори як частина процесу прийняття рішень урядом, які впливають на процес виборів, на їх результати [3, с.91]. Вибори слугують механізмом, через який волевиявлення громадян трансформується в державну владу, забезпечуючи зв'язок між суспільством і державою.

Для громадян парламент – це не тільки суспільний інститут, а й установа, що представляє їх інтереси. З точки зору політичних партій, вибори є механізмом, який визначає рівень участі громадян у державній владі, зокрема через діяльність парламенту. З точки зору кандидата, вибори також визначають не тільки можливість участі у формуванні держави, а й те, чи можна отримувати депутатські обов'язки і, як правило, займати високооплачувану посаду, тому що депутати, як правило, є професійними політиками, вибори також визначають шанси на професійному терені [1, с.16].

Якщо ймовірність перемоги політичної партії або кандидата залежить тільки від голосів виборців, то особливої проблеми немає. Зрештою, у цьому сенс виборів: саме виборці визначають успіх конкретної партії чи кандидата. Але голосування виборців – це одна з умов успішності або невдачі виборів є організація їх проведення. Проте не менш важливим фактором є належне законодавче регулювання виборчих процесів.

Наприклад, запровадження мажоритарної виборчої системи за англійською моделлю замість пропорційної може практично унеможливити перемогу на виборах навіть серйозним опозиційним політичним силам та партіям, які їх представляють [5, с.54].

Вибори – трудомісткий процес, і саме виборче законодавство – лише мала його частина. Як юридичний орган, вибори передбачають такі етапи, як підготовка до виборів (від висування кандидатів до висування самих кандидатів), виборчі кампанії (фактично передвиборчі кампанії), фінансування виборчих кампаній, сама процедура голосування, підбиття підсумків виборів і, зрештою, затвердження результатів виборів обраною особою. Вирішальну роль в правовому регулюванні цих процедур відіграють також політичні партії, представлені в парламенті, оскільки, як правило, відповідні рішення приймають форму законів, в результаті чого вони побічно визначають свої власні шанси і шанси своїх конкурентів на виборах [4, с.69].

Принцип прямих виборів спрямований на запобігання спотворенню волевиявлення виборців третіми особами, які можуть неправильно визначити вибір між кандидатами, висунутими як однією партією, так і всіма партіями.

У процесі багатоетапних виборів спочатку обирається один орган, а потім самостійно обирається інший орган іншого рівня. Ще однією сферою політичного аналізу виборів є вивчення виборчої системи. Зазвичай за основу для її класифікації та подальшого вивчення приймається мажоритарна і пропорційна виборчі системи. Дійсно, мажоритарну систему та пропорційну систему історично можна розглядати як два основних типи виборчих систем. Але в сучасних умовах більшість систем втрачають ці позиції.

В даний час у виборчому процесі принцип вибору політичного курсу домінує над принципом «індивідуальних виборів». Ключове питання полягає не в тому, який виборчий округ представлятиме депутат, а в тому, до якої партії або фракції він належить. У сучасному світі існує безліч типів виборчих систем, кожна з яких затверджується в іншій країні в залежності від рівня соціально-політичного розвитку, політичних і культурних традицій, певних обставин і т. д.

Одним з найважливіших факторів, що впливають на вибір виборчої системи, є функції, які повинен виконувати представницький орган [2, с.5].

У контексті політичної реформи в Україні аналіз цих факторів має особливе значення для вивчення політичного процесу в країні. Для якісного політичного аналізу слід звернути увагу на вивчення взаємозв'язків і ролі учасників виборчого процесу: громадян, органів влади, політичних партій, громадських інститутів.

Список використаних джерел

1. Герасіна Л.М. Методологія і праксеологія досліджень політичних процесів. *Вісник національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. 2023. № 2. С. 16–28.
2. Закірова С. Досягнення і втрачені можливості нового Виборчого кодексу України. *Громадська думка про правотворення*. 2020. № 1 (186). С. 5–15.
3. Ключковський Ю.Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваіте, 2018. 908 с.
4. Костецька Л. Виборчий процес у сучасній Україні в контексті аналізу його проблемних етапів. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. № 1. С. 69–73.
5. Чоловська О.П. Теоретико-методологічні особливості та компоненти порівняльного аналізу функціонування виборчих систем на місцевому рівні. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія*. 2021. № 2. С. 54–62.